

**Unios notatserie
nr. 5/2016**

Unios
kommentarer til
regjeringens forslag til
Revidert budsjett 2016 og
Kommuneproposisjonen
2017

Brev til Finanskomiteen og Kommunal- og forvaltningskomiteen

13. mai 2016

Innhold	Side
Internasjonal økonomi	4
Norsk økonomi	5
Skatter og avgifter	9
Arbeidsmarkedet.....	10
Kommuneøkonomien	13
Nytt inntektssystem	16
Utdanning og forskning.....	17

Unios notatserie på www.Unio.no (utdrag)

- Nr 5 2008 Kan ny AFP i privat sektor overføres til offentlig sektor?
- Nr 1 2009 Makt og innflytelse i EU – fagbevegelsens rolle
- Nr 5 2009 Offentlig tjenstepensjon – om meklingsresultatet 2009
- Nr 2 2010 Ny pensjonistbeskatning - kommentarer til regjeringens forslag
- Nr 3 2010 Skattlegging av pensjonsinntekt - Unios hørings svar
- Nr 6 2010 Kombinasjon arbeid og pensjon
- Nr 1 2011 Brutto er best
- Nr 5 2011 Uførepensjon og skatt
- Nr 7 2011 Kunnskapskommunen
- Nr 1 2012 På arbeidsgivers nåde - privat tjenstepensjon
- Nr 2 2012 Er forskning arbeid?
- Nr 5 2012 Hybriden – tjenstepensjon à la carte
- Nr 6 2012 Frontfagsmodellen – modell under press
- Nr 7 2012 Hybriden – Unios hørings svar
- Nr 1 2013 Yngre årskull og offentlig tjenstepensjon
- Nr 4 2013 Unios hovedkrav og forventninger til en ny regjering
- Nr 5 2013 Ny uførepensjon i offentlig tjenstepensjon fra 2015
- Nr 6 2013 Ny uførepensjon i privat tjenstepensjon fra 2015
- Nr 4 2014 Handelsavtaler og handel med tjenester
- Nr 6 2014 Offentlig tjenstepensjon målt mot andre tjenstepensjonsordninger
- Nr 2 2015 Realinntektsnedgang for alderspensjonister og minstepensjonister
- Nr 3 2015 Unios kommentarer til Revidert budsjett 2015 og Kommuneproposisjonen 2016
- Nr 4 2015 Trygdedrøftingene 2015
- Nr 5 2015 Produktivitet – Unios kommentarer til Produktivitetskomisjonens innstilling
- Nr 6 2015 Unios kommentarer til Solberg-regjeringens forslag til statsbudsjett for 2016
- Nr 1 2016 Unios innspill til regjeringen Solberg i forkant av 2017-budsjettet
- Nr 2 2016 Produktivitet II – Unios kommentarer til Produktivitetskomisjonens andre innstilling
- Nr 3 2016 Hvor høy avkastning bør det forutsettes for innskuddspensjon?
- Nr 4 2016 Regjeringen vil ikke forhandle offentlig tjenstepensjon
- Nr 5 2016 Unios kommentarer til Revidert budsjett 2016 og Kommuneproposisjonen 2017

Unios notatserie gir bakgrunn og kommentarer til aktuelle faglige og politiske spørsmål. Her trykker vi også Unios syn i viktige hørings saker og våre innspill i forbindelse med statsbudsjett mv.

Unios 10 krav

1. Unio krever at kampen mot den rekordhøye arbeidsledigheten settes øverst på den politiske dagsorden. Mye av handlingsrommet i den økonomiske politikken er spist opp av skattelettelser på 20 mrd. kroner de siste tre årene.
2. Unio krever økt innsats for kompetanse, forskning, omstilling og nye arbeidsplasser. Budsjettets utgiftsside bør styrkes med minst 3 mrd. kroner for å bekjempe den rekordhøye arbeidsledigheten. Kommuner, høyskoler og universiteter har store vedlikeholdsetterslep. I tillegg krever asylsituasjonen økt innsats for å sikre god integrering og størst mulig yrkesdeltakelse fra de som får opphold.
3. Unio krever at finanspolitikken får mer plass på bekostning av pengepolitikken. Renta er allerede så lav at den bidrar mer til oppheting av boligmarkedet enn til økonomisk vekst.
4. Unio krever at antall ordinære tiltaksplasser økes med 2000 ut over regjeringens forslag på 1000. NAV må ta ansvar for gjennomføring og drift i egenregi for å styrke kontakten mot arbeidslivet.
5. Unio krever at kommunesektoren brukes aktivt i omstillingsarbeidet og i kampen mot den økende arbeidsledigheten. De frie inntektene må økes med 1 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i Revidert budsjett 2016 og ytterligere 2 mrd. kroner i 2017 justert for befolkningsvekst og økte pensjonskostnader.
6. Unio krever at kommunesammenslåing bygger på frivillighet og at kommuner som velger ikke å slå seg sammen ikke straffes økonomisk.
7. Unio krever at taket i nettolønnsordningen for norske sjøfolk fjernes og at det innføres krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann.
8. Unio krever at ordningene med økt lærertetthet på ungdomstrinnet og økt lærerinnsats på 1.-4. trinn følges opp etter satsingens utløp og blir starten på en forpliktende nasjonal norm for lærertetthet.
9. Unio krever at kuttet på 12 mill. kroner i ekstraordinære utgifter i forbindelse med strukturendringene i universitets- og høyskolesektoren reverseres.
10. Unio krever flere studieplasser. Økt arbeidsledighet har gitt rekordøkning i søkere til høyere utdanning. Etter suppleringsopptaket i 2015 var fortsatt 15 pst av de kvalifiserte uten studieplass.

13. 5.2016

Unios kommentarer til Revidert budsjett 2016 og Kommuneproposisjonen 2017

Regjeringen må i større grad bruke statsbudsjettets utgiftsside for å få ned den rekordhøye arbeidsledigheten. Vi må tilbake til 1993 for å finne et år med flere arbeidsledige. Revidert budsjett svarer bare i liten grad på utfordringene i norsk økonomi med nullvekst per innbygger både i fjor og i år. Den alvorlige sysselsettingssituasjonen krever økt innsats for kompetanse, forskning, omstilling og nye arbeidsplasser. Budsjettets utgiftsside bør styrkes med 3 mrd. kroner. Antall tiltaksplasser må økes. Finanspolitikken må brukes mer aktivt og målrettet, og virkemiddelbruken i den økonomiske politikken må vris bort fra skattelettelser og for stor vekt på lav rente. Kommunesektoren må brukes aktivt i omstillingsarbeidet og i kampen mot den økende arbeidsledigheten. De frie inntektene må økes med 1 mrd. kroner i år og ytterligere 2 mrd. kroner i 2017 ut over hva som kreves for å dekke den demografiske utgiftsveksten mv. Asylsituasjonen krever økt innsats for å sikre størst mulig yrkesdeltakelse fra de som får opphold.

Internasjonal økonomi

Internasjonal økonomi tar seg sakte opp, men er preget av store regionale forskjeller. I USA har oppgangen vart noe tid, sysselsettingen øker og ledigheten har allerede kommet ned på et relativt lavt nivå etter amerikansk målestokk. Den amerikanske sentralbanken har satt opp styringsrentene en gang. De framvoksende økonomiene er preget av prisfallet på olje og andre råvarer. Storeksportører som Russland og Brasil rammes hardt. Veksten er imidlertid fortsatt sterk i India og Kina som importerer mye råvarer. I Europa er oppgangen svakere, men ventes å komme opp i 1,6 prosent i 2017 og 2018. Ledigheten ventes å gå under 10 pst i 2017 for første gang på flere år. Samlet nærmer Norges handelspartnere seg en forsiktig konjunktur-oppgang med en underliggende vekst nær trendvekst og noe bedre utsikter framover.

Tabell 1: Økonomiske indikatorer for USA og Euro-landene, prosent

	USA				Euroområdet			
	Gj.snitt 2003-2007	2016	2017	2018	Gj.snitt 2003-2007	2016	2017	2018
BNP-vekst	2,9	2,4	2,5	2,4	2,2	1,5	1,6	1,6
Produksjonsgap	1,7	-1,1	-0,6	-0,1	0,7	-1,5	-1,0	-0,6
Inflasjon	2,9	0,8	1,5	2,4	2,2	0,3	1,1	1,3
Arbeidsledighet	5,2	4,9	4,8	4,8	8,7	10,3	9,9	9,6
Offentlig nettogjeld i pst av BNP	44,4	82,2	82,2	81,6	48,7	69,3	68,6	67,4

Kilde: IMF World Economic Outlook april 2016

Mange av de nye jobbene i USA og Tyskland, som begge har hatt stor vekst i sysselsettingen og økte sysselsettingsrater de siste årene, har derimot kommet i lavproduktive yrker hvor lønningene knapt er til å leve av. Innslaget av «working poor» utgjør 5 millioner sysselsatte i USA og 2 millioner i Tyskland. Sysselsettingsraten i USA har kommet svakt opp de siste fem årene, men den ligger fortsatt 8 prosentpoeng under nivået for 15 år siden.

Europa trenger klassisk etterspørselsstimulans

Europa sliter med lav samlet etterspørsel, noe som dels kan forklares med at lønnsandelen i mange europeiske land har gått drastisk ned de siste 15 årene, og med at investeringene etter finanskrisa falt brått og har blitt liggende på om lag samme lave nivå siste seks år, et nivå som ikke er høyere enn det var for over 15 år siden. Sparepolitikken har hemmet og forverret situasjonen, og effekten av de til dels kraftige pengepolitiske tiltakene er relativt svake fordi privat sektor ikke tør satse. Europa trenger klassisk etterspørselsstimulans gjennom en samordnet ekspansiv finanspolitikk hvor overskuddslandene i nord må ta det største ansvaret.

Europeisk fagbevegelse (ETUC) peker på at Europa trenger økt etterspørselsstimulans bl.a. gjennom økte investeringer på bred front. Ledigheten er høy og velferdstapet er enormt. Europa trenger økt satsing på infrastruktur, på utdanning og forskning og i offentlig sektor. Et slikt investeringsprogram må komme i tillegg til Den europeiske sentralbankens fortsatte oppkjøp av statsgjeld og lønnsoppgjør i de europeiske landene som står i forhold til produktivitetsveksten.

Lave investeringer ikke bare i Europa, men på verdensbasis er en form for markedssvikt. Det økonomiske systemet svikter sine oppgaver. Da må det offentlige ta ansvar og øke investeringene. Denne markedssvikten bidrar også til lavere produktivitetsutvikling.

Norsk økonomi

Oljeprisfallet og den kraftige nedgangen i petroleumsinvesteringene gir nedgangstider og redusert aktivitet. Ifølge Revidert nasjonalbudsjett økte BNP Fastland-Norge med bare 1,0 prosent i 2015, den svakeste veksten siden finanskrisen i 2009. Målt per innbygger var det nullvekst i fjor. Arbeidsledigheten har økt fra under 3 ½ pst da regjeringen Solberg tok over høsten 2013 til 4,9 pst i 1. kvartal i år (AKU). Vi må 20 år tilbake i tid til 1996 for å finne høyere arbeidsledighet målt i prosent av arbeidsstyrken. Norsk økonomi var todelt på vei opp, og er todelt på vei ned, oljefylkene på Vest- og Sørlandet rammes hardest.

Flere faktorer har bidratt til at nedgangen etter oljeprisfallet og fallet i etterspørselen fra petroleumsnæringen er svakere enn den ellers ville vært:

- Pengepolitikken har stimulert økonomien gjennom lavere rente
- Svakere kroner har fordelt inntektstapet i økonomien
- Svarere krone har bidratt til omstilling og styrket konkurransevne for tradisjonell industri og reiselivsnæringen. Mens timelønnskostnadene i industrien var 57 pst høyere enn i EU i 2011, var forskjellen i 2015 på 37 pst
- Svakere krone øker oljefondets verdi målt i norske kroner, noe som skaper økt rom innenfor handlingsregelens 4-prosentbane

- Finanspolitikken har bidratt ekspansivt og vi hindres ikke av svake statsfinanser
- Den kraftige økningen i antall asylsøkere i fjor vil også trekke veksten noe opp på kort sikt

Det er viktig å være klar over at en femdel av oljefondets verdi i dag skyldes kronesvekkelsen de siste årene. Denne effekten vil reverseres når kronkursen styrker seg. Om den vil gå tilbake til tidligere høyder eller bare reversere svekkelsen delvis er vanskelig å forutsi, men de fleste prognosemakere, inklusive anslagene i Revidert budsjett, tror at kronkursen vil styrke seg fra 2017. Det vil isolert sett redusere verdien av oljefondet målt i norske kroner og minske rommet for uttak fra fondet. For høy bruk av oljepenger vil også kunne gi press på kronkursen og renta og således føre til nye tap av konkurransevne. Styrken i disse effektene er vanskelige å forutsi. Norsk økonomi har så langt vist at valutakursen i mindre grad påvirkes av finanspolitikken. Andre forhold som oljeprisen har langt større virkning.

På lengre sikt vil lav oljepris og et lavere aktivitetsnivå på sokkelen gi mindre inntekter til oljefondet og redusere rommet for vekst innenfor handlingsregelen. I tillegg nærmer de store utgiftsøkningene seg fra eldrebølgen etter 2020. Dette vil også redusere handlingsrommet.

Veksten i norsk økonomi nær halvert, nullvekst per innbygger

Regjeringen anslår i Revidert nasjonalbudsjett 2016 at veksten i fastlandsøkonomien i år vil være på meget beskjedne 1,0 pst. Dette er nesten en halvering sammenliknet med anslaget i Nasjonalbudsjettet fra oktober i fjor da anslaget var 1,8 pst, og det er ikke mer enn hva finanspolitikken stimulerer aktiviteten. Dette viser at norsk økonomi går dårlig og at den reelle arbeidsledigheten er større enn tallene viser. Mange har trukket seg ut av arbeidsstyrken, noe som går klart fram av fallet i sysselsettingsraten, se fig 3.

Sammenlikner vi regjeringens vekstanslag for Fastlands-Norge med befolkningsveksten som har vært på om lag 1 prosent de to siste årene, er vi nå i en situasjon hvor vi har nullvekst målt per innbygger. Det er langt lavere enn i de fleste land i Europa.

Regjeringen anslår at deres økonomiske opplegg vil øke arbeidsledigheten fra 4,4 pst i fjor til 4,7 pst som gjennomsnitt for 2016. Det er 0,2 prosentpoeng høyere enn anslått i Nasjonalbudsjettet i fjor høst. Med endringene i Revidert budsjett anslås budsjettet å stimulere økonomien tilsvarende 1,1 prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge. Oljepengebruken utgjør 2,8 prosent av oljefondet ved inngangen til 2016, og utgiftsveksten anslås til 3,5 pst. Unio mener at denne budsjettstimulansen likevel må karakteriseres som forsiktig sysselsettingsutfordringene tatt i betraktning. Her skal vi også huske at regjeringen så langt etter at den tiltrådte har svekket skattegrunnlaget med 20 mrd. kroner. Det har redusert mulighetene for å bekjempe den rekordhøye arbeidsledigheten over budsjettets utgiftsside betydelig.

Rom for økt innsats i kampen mot den rekordhøye arbeidsledigheten

Unio ønsker en kraftigere innsats mot den høye arbeidsledigheten. Virkemidlene i den økonomiske politikken må vris slik at finanspolitikken får større alburom framfor pengepolitikken. Det vil også redusere behovet for ytterligere rentenedsettelse fra Norges Bank. En mer ekspansiv finanspolitikk gir større rom for målrettede omstillingstiltak mot næringer som kan vokse og mot kommuner og fylker som trenger stimulans. Når vi ser hvor ulikt oljebremsen rammer de forskjellige delene av landet, må politikken være mer treffsikker. Rett nok målretter regjeringen nye tiltak mot Sør- og Vestlandet gjennom nye 900 mill. kroner til vedlikehold, grønn skipsfart og teknologiprojekter for å nevne noe, men dette er for smått

for å få ned ledigheten. Vi trenger en sysselsettingspolitikk som er langt mer offensiv. Regjeringen har tidligere brukt for mye av det økonomiske handlingsrommet på store skattelettelser som er lite treffsikre, gir liten sysselsettingseffekt og dårlig fordeling.

Unio mener at Revidert budsjett bør styrkes med 3 mrd. kroner, bl.a. bør forskning, helse, offentlige investerings- og vedlikeholdsoppgaver og driftsbudsjettene i kommunene styrkes. Kommunesektoren må få en mer sentral rolle i kampen mot den økende arbeidsledigheten. Regjeringens politikk innebærer fortsatt en meget stram kommuneøkonomi med små muligheter for å bedre tjenestetilbudet på kjerneområdene utdanning, helse og omsorg.

Ikke mangel på oppgaver

Unio har foreslått en rekke tiltak som kan øke sysselsettingen. Økte offentlige utgifter vil gi økt privat og offentlig sysselsetting. Mange av tiltakene bør være av midlertidig karakter. Skattelettelser i f.eks. formuesskatten og personbeskatningen bør droppes til fordel for mer målrettede tiltak for omstilling, vekst og sysselsetting eller lettelser i arbeidsgiveravgiften for nyetableringer og gründerbedrifter. Det vil gjøre det billigere for virksomhetene å holde på ansatte og sysselsette flere.

Tabell 2: Økonomiske anslag for norsk økonomi 2015-2018, prosentvis endring fra året før der annet ikke er oppgitt

	2015	2016			2017		2018
	FIN mai 16	FIN okt 15	SSB mars 16	FIN mai 16	SSB mars 16	FIN mai 16	SSB mars 16
Privat konsum	2,0	1,9	1,2	1,0	2,8	1,7	2,9
Offentlig konsum	1,8	2,7	2,7	3,0	2,1	2,0	2,1
Br.inv. i utvinning og rørtransport	-14,7	-8,1	-13,5	-14,0	-3,7	-8,0	1,8
Br.inv. fastlandsbedrifter	-2,8	4,5	1,0	0,3	5,4	4,9	3,6
Boliginvesteringer	1,6	1,4	5,5	4,2	1,0	3,4	1,2
Br.inv. i offentlig forvaltning	3,2	3,0	3,9	3,9	6,7	6,1	2,2
Eksport tradisjonelle varer	5,5	4,0	2,8	3,1	3,2	4,2	1,8
Import tradisjonelle varer	1,7	3,3	1,5	1,5	2,8	3,3	3,7
BNP Fastlands-Norge	1,0	1,8	1,4	1,0	2,3	1,7	2,4
- industri og bergverk			0,5		3,3		2,0
Sysselsatte personer	0,6	0,5	0,2	0,2	1,4	0,7	1,5
AKU-ledighet, nivå	4,4	4,5	4,7	4,7	4,5	4,6	4,3
Årslønn	2,8	2,7	2,5	2,4	2,4	2,8	2,7
KPI	2,1	2,5	2,4	2,8	2,0	2,1	2,1
KPI-JAE	2,7	2,5	2,5	2,8	1,8	2,2	1,7
Sparerate husholdningene, nivå			9,4		8,9		8,4
3-mndr. pengemarkedsrente, nivå	1,3	0,8	0,7	0,9	0,5	0,8	0,7
Råoljepris, kroner per fat	430	440	329	346	378	396	407
Importveid kursindeks, positivt tall angir svakere krone	9,4	1,5	2,4	2,4	-1,5	-0,1	-1,1

Kilde: Revidert budsjett 2016 (FIN mai 16), ØA 1/2016 (SSB mars 16) og Nasjonalbudsjettet 2016 (FIN okt 15)

Unio har tidligere foreslått å bruke opp mot 15 milliarder kroner på målrettede tiltak i privat og offentlig sektor. Det vil kunne gi 20 000 flere arbeidsplasser. Det er ikke mangel på oppgaver. NAV registrerte i mars 5 600 ledige stillinger i helse, pleie og omsorg, herunder 2 200 ledige sykepleierstillinger. I undervisning er det 2 700 ledige stillinger og i bygg og anlegg 1 250 ledige jobber. Pengene hentes dels i oljefondet, dels ved å reversere deler av de skattelettelsene som er gitt. Mange av tiltakene kan gjennomføres i forbindelse med Revidert budsjett.

Unios tiltakspakke for kvalitet, kapasitet og kompetanse

- Tiltakspakke for ungdom og langtidsledige, 3000 flere plasser i de ordinære arbeidsmarkedstiltakene, tiltaksplasser for flykninger må komme i tillegg
- Flere lære plasser
- Sterkere krav om at offentlig sektor inngår lærekontrakter
- Opprusting av idrettsanlegg og bygging av flerbrukshaller og kunstgressbaner
- Styrking av de frie inntektene i kommunene med 1 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i Revidert budsjett 2016 og 2 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i Kommuneproposisjonen for.
- Økte midler til ekstraordinært vedlikehold
- Kvalitetsheving av offentlige tjenester, gjennom tilsetning av flere kompetente medarbeidere
- Vedlikehold og opprusting av offentlige bygg, barnehager, skole, universiteter og høyskoler
- Krav om tariff lønn, skatteattest og lære plasser for offentlige innkjøp
- Omstillingspakke gjennom Innovasjon Norge for grønne arbeidsplasser
- Universitet og bedrifter som samarbeider om konkrete innovasjonsprosjekt som kan øke produktiviteten/skape nye arbeidsplasser skal stimuleres særskilt
- Styrket forskningsinnsats både i UH-sektoren og i næringslivet
- Særskilte insentiv til gründere og oppstartbedrifter, f.eks. fjerning eller redusert arbeidsgiveravgift de første fem årene
- Tiltak rettet særskilt mot maritim sektor, bl.a. bygging av nye miljøvennlige ferger
- Program for prosjektering av brønnplugging, selve jobben og kostnadene tas av oljeselskapene
- Styrking av arbeidsdelen i NAV bl.a. gjennom kraftig styrking av andelen tiltak i egen regi
- Trappe opp kampen mot tapte inntekter som følger av svart økonomi, særlig må politi og skatterevisjon få nødvendige ressurser/kompetanse

Maritim sektor

Den maritime næringen rammes direkte av lavere aktivitet på sokkelen. Unio mener at taket i nettolønnsordningen må fjernes for å sikre at næringen har tilgang på kompetanse også i framtida. Videre må det innføres krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann. Offshore-rederier erstatter i økende grad sjøfolk bosatt i Norge med arbeidskraft på internasjonale minimumlønninger. Norsk sokkel er en del av det norske arbeidsmarkedet, og de som jobber der må ha lønninger som gjør det mulig å bo og leve i Norge.

Lønninger og priser, reallønnsnedgang for første gang på mange år

Regjeringen anslår årslønnsveksten i 2016 til 2,4 pst, samme anslaget som i frontfaget og øvrige oppgjør. Det er 0,3 prosentpoeng lavere enn anslaget i Nasjonalbudsjettet i fjor høst.

SSBs siste anslag fra mars er 2,5 pst. Lavere anslag på lønnsveksten gjør at bevilgningene på statsbudsjettet fra i fjor strekker noe lenger.

Revidert nasjonalbudsjett anslår videre at konsumprisene (KPI) vil øke med 2,8 pst i 2016. Det er 0,3 prosentpoeng høyere enn anslaget i Nasjonalbudsjettet. TBUs anslag fra april var «om lag 2½ pst». Den underliggende prisveksten (KPI-JAE) har vært høyere enn veksten i KPI de siste årene. Det begynner nå å slå inn i KPI. I tillegg har kronesvekkelsen bidratt til å trekke konsumprisene opp gjennom høyere priser på import.

Med disse anslagene på lønnsvekst og prisvekst blir det reallønnsnedgang og enda større realnedgang i alderspensjonene. For 2017 anslår Revidert nasjonalbudsjett lønnsveksten til 2,8 pst og prisveksten til 2,1 pst.

Skatter og avgifter

Regjeringen Solberg har svekket framtidige skattegrunnlag med over 20 mrd. kroner på tre år. Unio mener dette er svært uheldig med tanke på de store utfordringene vi står overfor med kvalitet i velferdstilbudet, eldrebølgen og den alvorlige flyktningsituasjonen. Det er også grunn til å kritisere den svært dårlige fordelingsprofilen. Regjeringens skattelettelser har i stor grad vært rettet mot de rikeste med de høyeste formuene.

Regjeringen foreslår ikke store endringer på skatte- og avgiftsområdet i Revidert budsjett, men summen er også denne gangen mer skattelette. Flypassasjeravgiften foreslås utsatt til 1. juni 2016. Det tilsvarer reduserte skatteinntekter på 250 mill. kroner. Øvrige skatteletter er mindre beløp. Regjeringen klarer heller ikke denne gangen å ligge unna formuesskatten. Med virkning fra i år foreslås det utsettelse av formuesskatten for selskaper som går med underskudd. Hvor mye formuesskatt som utsettes på denne måten gis det ikke noe anslag på.

Det er ingen forslag til skatteøkninger. De viktigste inndekningsforslagene er redusert utbytte fra statsselskap på 1,3 mrd. og salgsinntekter fra klimakvoter på 0,4 mrd. kroner.

Oppfølgingen av Scheel-utvalget

Tidligere skattereformer har utvidet skattegrunnlagene, det har gjort det mulig å sette ned skattesatsene. Eventuelle skattelettelser bør etter Unios syn bygge videre på dette hovedprinsippet heller enn å fjerne eller svekke grunnlaget for skatter, særlig der disse i utgangspunktet virker godt for fordeling og effektivitet.

Skatteforliket på Stortinget mellom Arbeiderpartiet, KrF, Venstre og regjeringspartiene Høyre og Frp er et utpreget kompromiss hvor alle har måttet gi noe. Unio er tilfreds med at dette kompromisset ikke innebærer en videre reduksjon i formuesskattesatsen i denne stortingsperioden. Vi er mindre fornøyd med at det foreslås innført en verdsettingsrabatt på 20 pst. for aksjer og driftsmidler innen 2018. Det er det samme som å svekke disse delene av grunnlaget for formuesskatten med en femtedel tilsvarende 1,1 mrd. kroner. Innføringen av en ny verdsettingsrabatt bryter med nøytralitetsprinsippet som har ligget til grunn for skattesystemet siden Skattereformen av 1992, og en slik skattelette vil naturlig nok være en skattelette til de rikeste som har stor formue i aksjer og driftsmidler.

Unio viser til at Scheel-utvalget på sin side foreslo en videreføring av formuesskatten med noe lavere satser, men med utvidet grunnlag og mer lik verdsetting slik at provenyet ikke gikk ned. På den annen side er skatteforliket langt bedre enn forslaget om å fjerne formuesskatten helt for aksjer, bankinnskudd, maskiner og utstyr som ble vurdert av Høyre, Frp, KrF og Venstre på begynnelsen av året.

Forliket på Stortinget innebærer videre at skattesatsen på alminnelig inntekt for selskaper (overskuddsskatten) og personer (nettoskatten) innen 2018 settes ned fra dagens 25 pst til 23 pst. Reduksjonen i selskapsskatten anslås å gi et inntektstap på 5,4 mrd. kroner på årsbasis. Unio støtter en slik nedsettelse, og er fornøyd med at forliket ikke går lenger i å redusere overskuddsskatten. Det er ingen grunn til å kaste seg inn i den internasjonale skattekonkurransen.

Reduksjonen i selskapsskatten bør slik Scheel-utvalget foreslo dekkes inn gjennom andre innstramminger i bedriftsbeskatningen, økt skatt på finansielle tjenester eller gjennom økt skatt på eierinntekt. For personer forutsetter vi at reduksjonen i nettoskatt dekkes inn gjennom økte bruttoskatter justert for at verdien av rentefradraget reduseres, og at fordelingsprofilen i personskatteopplegget ivaretas.

Unio støtter forlikets forslag om å innføre en finansskatt som kan innbringe 3,5 mrd. kroner fra 2017, og som bl.a. vil kompensere for at finansnæringen i dag er unntatt merverdiavgift. Med merverdiavgift ville sektoren skaffet staten inntekter på mer enn 8 mrd. kroner per år.

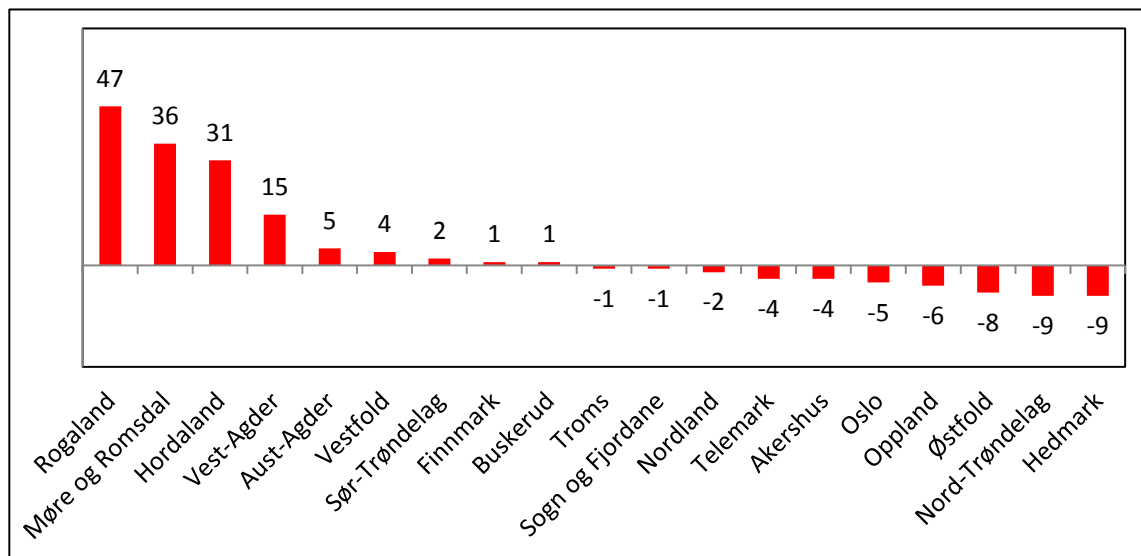
Unio støtter også innstramningene i rentebegrensingsregelen for selskaper som vil bidra til å gjøre det mindre lønnsomt for selskaper med overskuddsflytting. Forslaget kan gi økte skatteinntekter på 3,3 mrd. kroner. Videre støtter Unio at utbytteskatten justeres opp tilsvarende reduksjonen i selskapsskatten.

Unio mener at skatteforliket samlet bare svarer på noen av de utfordringene vi har i det norske skattesystemet og i norsk økonomi. Lavere selskapskatt og nye lettelser i formuesskatten gir skjevere fordeling som vanskelig kan kompenseres fullt ut gjennom de andre forslagene i forliket. Unio minner om at både OECD, IMF og ILO viser til at det vil være vekstfremmende og bra for økonomien å vri noe av skattebyrden bort fra de med lav inntekt og formue over på de med høy inntekt og formue. Små forskjeller fremmer økonomisk vekst og styrker tilliten i samfunnet, noe som er avgjørende i vår arbeidslivsmodell.

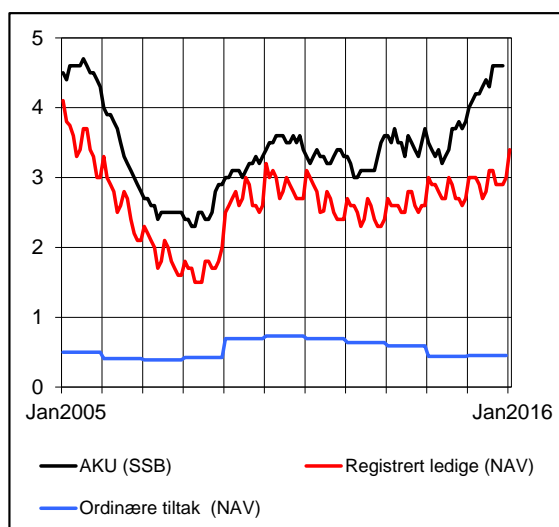
Arbeidsmarkedet

Oljeprisfallet og todelingen i norsk økonomi preger arbeidsmarkedet. Det går dårlig i de bransjene som er direkte rammet av oljeprisfallet. Tradisjonelle konkurranseutsatte næringer som «ikke jobber mot olja» får på den annen side god hjelp av en svakere krone. Todelingen gir store geografiske utslag; ledigheten øker i kystfylkene, mens andre fylker påvirkes lite eller opplever nedgang i ledigheten som innlandsfylket Hedmark. Menn står for hele økningen i ledigheten.

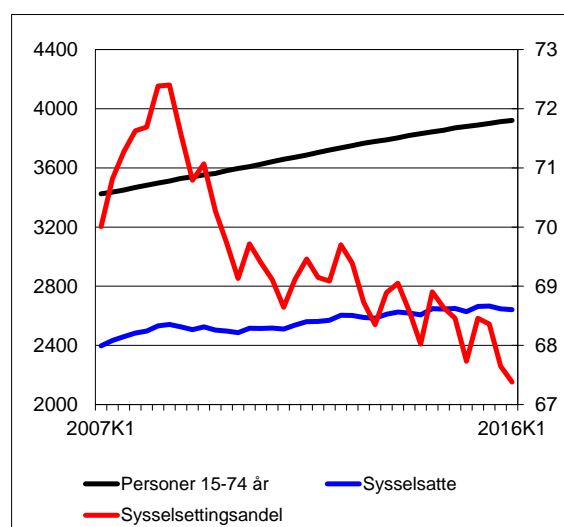
Arbeidsledigheten har økt med 1,6 prosentpoeng siste 2 år til 4,9 pst i 2. kvartal i år (AKU). Vi må 20 år tilbake i tid for å finne høyere arbeidsledighet målt i prosent av arbeidsstyrken. Norsk økonomi var todelt på vei opp, og er todelt på vei ned, oljefylkene på Vest- og Sørlandet rammes hardest.

Figur 1: Økning i registrert ledighet etter fylke siste 12 måneder fram til april 2016, prosent

Kilde: NAV

Figur 2: Arbeidsledighet og ordinære tiltak i prosent av arbeidsstyrke

Kilde: SSB og NAV

Figur 3: Sysselsetningsandel (prosent, høyre akse), personer (1000) og sysselsatte (1000)

Kilde: SSB AKU

135 000 helt arbeidsledige

Ved utgangen av 1. kvartal 2016 er 135 000 personer helt arbeidsledige ifølge AKU. Dette tilsvarer 4,9 pst av arbeidsstyrken. Vi må tilbake til kriseåret 1993 for å finne like høye ledighetstall målt i personer. Målt som andel av arbeidsstyrken må vi tilbake til 1996 for å finne høyere arbeidsledighet enn nå. Like høy arbeidsledighet som i 1. kvartal 1993, 6,4 pst av arbeidsstyrken, ville tilsvare over 178 000 helt arbeidsledige i dag.

Antall registrert helt ledige hos NAV har siste år økt med 5 800 personer til 85 000 i april, tilsvarende 3,1 pst. av arbeidsstyrken. Ledigheten er 3,7 pst for menn og 2,5 pst for kvinner. Hele veksten i den registrerte ledigheten siste 12 måneder har kommet hos menn. Ledigheten i bygg og anlegg er nå på 5,9 pst, i industrien 5,4 pst, mens registrert ledighet i ingeniør- og IKT-fag ikke er høyere enn 2,9 pst selv om den prosentvise økningen her har vært desidert størst - hele 44 pst de siste 12 måneder. Summen av registrert helt ledige og antall arbeidssøkere på tiltak har vært stabil på rett over 100 000 ledige i alle månedene så langt i år.

Rekordlav sysselsettingsvekst

Sysselsettingsveksten har vært svak i flere år. 2015 var det svakeste året etter finanskrisa så langt med en sysselsettingsvekst på 0,6 prosent. I 2016 anslår regjeringen sysselsettingsveksten til rekordlave 0,2 pst. Nettoinnvandringen til Norge i 2015 på 30 000 personer var også den laveste på mange år. Det henger sammen med at arbeidsinnvandrere har større vansker med å finne jobb i et dårligere norsk arbeidsmarked og at en svakere krone gir nedgang i forventet lønn målt i utenlandsk valuta.

Andelen sysselsatte i alderen 15-74 år har falt med 4,6 prosentenheter etter finanskrisa. Første kvartal 2016 var sysselsettingsandelen 67,4 pst. For å komme opp på samme sysselsettingsandel som før finanskrisa måtte 181 000 flere personer vært i arbeid i dag. Dette viser at sysselsettingen har utviklet seg meget svakt etter finanskrisa, flere har blitt arbeidsledige og mange har trukket seg ut av arbeidsmarkedet.

Svak arbeidsmarkedspolitikk

Unio har lenge ment at de ordinære arbeidsmarkedstiltakene må opp på et høyere nivå, og at NAV selv må gjennomføre flere tiltak i egenregi for styrke «A-en i NAV». Det er viktig for at etaten skal ha best mulig kunnskap og kompetanse om det lokale arbeidsmarkedet og gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken. Unio støtter en arbeidsmarkedspolitikk som spiller mer på lag med det ordinære arbeidslivet. Økt strukturledighet, økt langtidsledighet og flere innvandrere og asylsøkere styrker denne argumentasjonen.

Fra 2013 til 2014 reduserte regjeringen Solberg antall tiltaksplasser for arbeidssøkere fra 16.000 til 12.000 plasser. I 2015 ble det gjennomført i gjennomsnitt 12.750 plasser. I statsbudsjettet for 2016 økes antall tiltaksplasser for ordinær arbeidskraft med 3250 til 16.000. Det utgjør beskjedne 12,5 pst av antall ledige ved inngangen til 2016.

I Revidert budsjett foreslår regjeringen å øke antall ordinære plasser under arbeidsmarkedstiltakene med 1000 i 2. halvår. Regjeringen foreslår også å utvide perioden du kan kombinere dagpenger og utdanning eller perioden en gründer kan motta dagpenger i en oppstartsfase fra 9 til 12 måneder. Videre utvides permitteringsordningen til 52 uker. Det innføres en ny lønnspliktperiode på 5 dager etter 30 uker med dagpenger før en ny dagpengeperiode på 19 uker.

Unio mener at utdannings- og arbeidsmarkedstiltakene må styrkes betydelig for langtidsledige og innvandrere og slik at f.eks. ungdom 20-24 år kan tilbys en utdannings- og aktivitetsgaranti. Faren for varig utstøting fra arbeidsmarkedet må unngås. For samfunnet er kostnaden av at en person er utenfor arbeidsmarkedet et helt liv 10 mill. kroner i inntektssikring og 6 mill. kroner i tapte skatteinntekter. Det kan med andre ord være mye å vinne på å øke innsatsen overfor de som sliter med å få jobb og overfor de som har for lav kompetanse og for svak formell utdanning.

Unio krever at de ordinære arbeidsmarkedstiltakene økes med ytterligere 2000 plasser i andre halvår 2016 i tillegg til det som trengs for å tilby flere av flykningene arbeidsmarkedstiltak. Arbeidsmarkedstiltakene bør trappes ytterligere opp i 2017 både for å møte en forventet økning i ledigheten og for å etablere et høyere tiltaksnivå generelt for å motvirke utstøting fra arbeidsstyrken og bidra til overgang til arbeid.

Kommuneøkonomien

Unio mener at kommuneøkonomien må styrkes i Revidert budsjett og at dette må følges opp med ytterligere styrking i 2017-budsjettet. NAV-tall viser at det er stor mangel på undervisningspersonell og ansatte i helse, pleie og omsorg. Kommuner og fylkeskommuner har et stort vedlikeholdsetterslep. Det må også investeres mer på grunn av høy befolkningsvekst og økningen i antall asylsøkere. Økt arbeidsledighet krever ekstraordinære tiltak. Her må også kommunesektoren bidra. Antall sysselsatte og antall årsverk i kommunal sektor har holdt seg stabilt målt som andel av sysselsettingen totalt de siste 4-5 årene. Det har med andre ord ikke vært høyere sysselsettingsvekst i kommunal sektor enn i privat sektor.

Utdannings- og helsetjenester er de desidert største utgiftene som finansieres av kommunesektorens «frie inntekter». Figur 4 viser utviklingen i frie inntekter siden 2005. Kommunene må først ha påfyll av frie inntekter for å kunne yte tjenester til en voksende befolkning, flere eldre og flere elever i skolen, videre øker pensjons- og renteutgiftene. Etter at det er korrigert for demografi, pensjonsutgifter og renteutgifter vises det reelle handlingsrommet for kommunene.

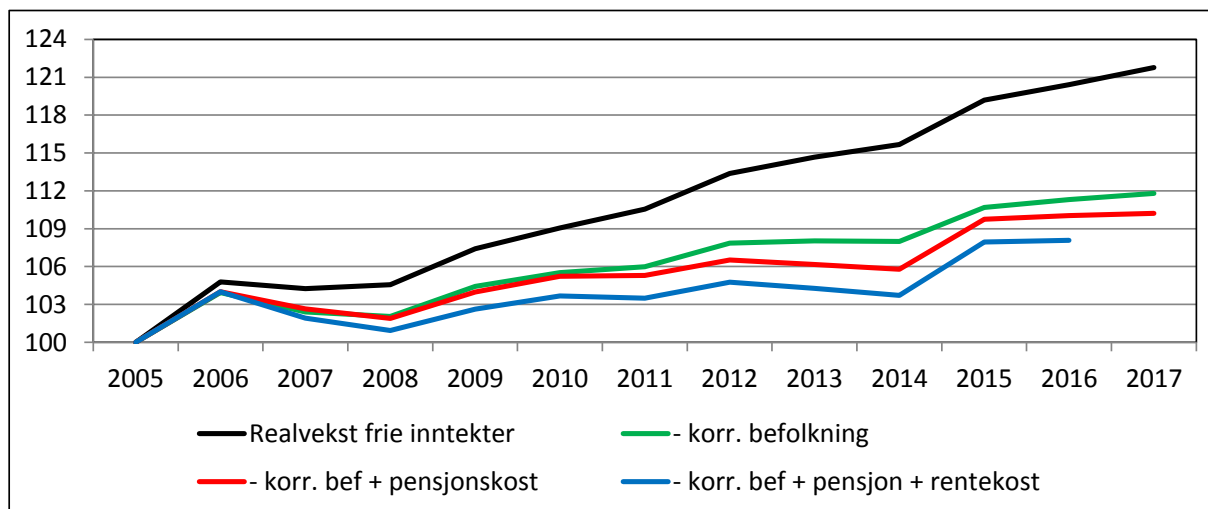
Bedre måloppnåelse gjennom mer øremerking og normsetting

Unio ser gjerne at mer av kommunesektorens inntekter øremerkes. Hvis det er den eneste måten å sikre økte midler til kjerneoppgaver som helse, omsorg og utdanning, bør det prøves ut. Videre bør det brukes lovfestede normer og kvalifikasjonskrav på flere områder, både for å sikre likere kvalitet i tilbudet og for å sikre ressurstilgangen, f.eks. når det gjelder lærertetthet. Med mer øremerking og normsetting vil vi også få en redeligere diskusjon om behov og størrelse på inntektene i kommunesektoren.

Kommuneøkonomien 2016

Revidert budsjett anslår at kommunesektorens skatteinntekter i 2016 øker med 700 mill. kroner mer enn anslått i nasjonalbudsjettet i fjør høst. I tillegg vil nedjusteringen av lønnsvekstanslaget med 0,3 prosentenheter til 2,4 prosent frigjøre 400 mill. kroner i kommunenes budsjetter.

Figur 4 viser en betydelig økning i de frie inntektene i 2015. Sammenliknet med anslaget i nasjonalbudsjettet i for høst er de frie inntektene i 2015 nå oppjustert med 4,6 mrd. kroner. Revidert budsjett har lagt dette høyere nivået for skatteinngang til grunn når skatteinngangen for 2016 er anslått. All den grunn en god del av den ekstra skatteinngangen kan knyttes til forhold i 2014, mener Unio at skatteanslaget for 2016 kan være satt for høyt så lenge det er basert på det nye høyere anslaget for 2015. Det vil vi ha bedre oversikt over senere på året. Det bør i tilfelle følges opp med tilleggsbevilgninger til høsten hvis skatteanslaget i Revidert budsjett er satt for høyt.

Figur 4: Frie inntekter kommunesektoren, 2005=100, korrigert for oppgaveendringer

Regjeringen foreslår i Revidert budsjett 2,5 mrd. kroner i øremerkede midler til flykninger og asylsøkere. Det foreslås også 250 mill. kroner til ekstraordinært vedlikehold i kommuner på Sør- og Vestlandet. Begge disse økningene holdes utenfor det ordinære kommuneopplegget.

Kommuneøkonomien 2017

Kommuneproposisjonen varsler en realvekst på mellom $3\frac{1}{4}$ og 4 mrd. kroner samlet til neste år. Det legges opp til at de frie inntektene øker med mellom $3\frac{3}{4}$ og 4 mrd. kroner. Etter at den demografiske utgiftsveksten (2,2 mrd), økte pensjonskostnader (0,9 mrd) og regjeringens føringer på økt satsing på rusfeltet (0,3 mrd) har lagt beslag på veksten i de frie inntektene, er det $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ mrd. kroner igjen i økt handlingsrom.

Som tidligere blir det sikkert flere poster som reduserer det egentlige handlingsrommet for å øke kvaliteten i undervisning, helse og omsorg. Denne gangen har ikke regjeringen tatt stilling til om opprusting av fylkesveier skal legge beslag på mer av de frie inntektene slik det er forutsatt tidligere. Dette kommer regjeringen tilbake til i statsbudsjettet til høsten. Videre er det vanskelig å anslå hvor mye de regelstyrte ordningene innen barnevern, spesialundervisning, BPA og ressurskrevende brukere vil kreve ut over det som følger av den demografiske utgiftsveksten. Det endelige handlingsrommet for å øke kvaliteten i undervisning, helse og omsorg vil da lett bli redusert til null.

Unio krever at kommunesektorens frie inntekter i 2017 styrkes med 2 mrd. kroner ut over det som trengs for å dekke den demografiske utgiftsveksten, økte pensjonskostnader og andre oppgaver som ikke er knyttet til kjerneoppgavene som utdanning, helse og omsorg. Videre bør den kraftige økningen i arbeidsledigheten og ledig kapasitet i deler av privat sektor utnyttes til å få utført ekstraordinært vedlikehold og rehabilitering av barnehager, skoler og sykehjem/omsorgsbygg. Økt arbeidsledighet krever ekstraordinære tiltak. Tidspunktet for en stimulans der også kommuneøkonomien gir mer drahjelp kan ikke bli bedre enn nå.

Tabell 3 viser videre at regjeringen også øremerker frie inntekter indirekte slik at det som står igjen til å styrke utdannings- og helsetjenestene blir mindre.

Tabell 3: Kommunesektorens økonomiske handlingsrom 2017

Økning i frie inntekter	3¾-4 mrd
Demografikostnader*	-2,2 mrd
Økte pensjonskostnader	-0,9 mrd
Rusomsorg	-0,3 mrd
Opprusting fylkesveier, regelstyrte ordninger, ressurskrevende brukere	
«Netto» økonomisk handlingsrom fri inntekter	+0,35-0,6 mrd

*0,1 mrd. høyere enn anslått i proposisjonen, sjekket med KMD

Regjeringen varsler at de vil vurdere hvorvidt veksten i kommunenes frie inntekter skal begrunnes med satsing på habilitering og rehabilitering. Unio mener at 500 mill. kroner må gis i øremerkede midler til en opptrappingsplan og ikke som frie midler. Dette for å sikre at midlene tilføres formålet og bidrar til en reell styrking av rehabiliteringskompetanse og rehabiliteringstilbud i kommunene.

For 2016 er det avsatt 667 mill. kroner til styrking av helsestasjon og skolehelsetjenesten. Det er ikke rapportert på denne satsningen i proposisjonen for 2017. Unio mener satsningen fra 2016 må følges opp med ytterligere styrking og øremerking gjennom en forpliktende opptrappingsplan.

Effektivisering

Regjeringen mener at det er et betydelig effektiviseringspotensial i kommunene og henviser til Produktivitetskommisjonen som anslår effektiviseringspotensialet til hele 15 pst. for kommunene samlet innenfor sektorene barnehage, skole og pleie og omsorg, dersom alle kommuner blir like effektive som den mest effektive av sammenliknbare kommuner.

Unio mener at Produktivitetskommisjonen har et alt for enkelt syn på sammenhengene mellom kvalitet og produktivitet i offentlig sektor. Kommisjonen setter nærmest likhetstegn mellom lave kostnader i kommunen og høy produktivitet. Kommisjonen tar i altfor liten grad hensyn til kvaliteten på tilbudet i offentlig sektor og at ikke all kvalitet kan måles. Unio mener derfor at Produktivitetskommisjons konklusjoner er lite egnet som grunnlag for å vurdere effektiviseringspotensialet i kommunene.

Regjeringen peker videre på at en årlig effektivisering på 0,5 prosent vil frigjøre 1,2 mrd. kroner. Det er uklart hva regjeringen ønsker å oppnå med å synliggjøre dette påståtte effektiviseringspotensialet, men Unio vil advare mot at en slik effektiviseringsgevinst i framtiden legges inn som reelle kutt i rammetilskuddet til kommunene.

Utsettelse av tilbakeføring av selskapsskatt til kommune

I kommuneproposisjonen for 2016 ble det varslet at kommunene ville få tilbakeført en andel av selskapsskatten fra og med 2017. Unio og svært mange kommuner har advart mot innføringen av tilbakeføring av selskapsskatt til kommunene. En av hovedinnvendingene var at inntektene til kommunene ville bli sterkere påvirket av forhold kommunene i liten grad selv kunne påvirke, f.eks. nasjonale- og internasjonale konjunkturer.

Unio mener det er bra at regjeringen også har konkludert med at kommuner med et konjunkturutsatt næringsliv vil få økt usikkerhet på inntektssiden om selskapsskatten tilbakeføres i en situasjon med stor omstilling i næringslivet. Unio mener at det svært ofte vil være kommuner eller regioner som opplever omstillinger i næringslivet, slik at usikkerheten en slik ordning skaper for kommunene vil være mer eller mindre permanent. Det er fornuftig at regjeringen har valgt å utsette tilbakeføringen av selskapsskatten. Unio mener at det heller ikke på sikt er grunnlag for å gjøre det.

Nytt inntektssystem

Unio vil understreke den sentrale betydningen inntektssystemet har for kommunesektorens økonomiske rammebetingelser og for inntektsfordelingen mellom kommuner og mellom fylkeskommuner. Unio mener at inntektssystemets viktigste oppgave er å bidra til mer rettferdig fordeling ved å utjevne de økonomiske forutsetningene mellom kommunene, slik at de kan gi likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne.

Det er store forskjeller i skattegrunnlaget fra kommune til kommune. Unio mener at dette gjør det nødvendig med sterke mekanismer som kan utjevne forskjellene for å sikre et likeverdig tjenestetilbud over hele landet. I regjeringens forslag er skatteandelen og skatteutjevningen i inntektssystemet beholdt uendret, men det åpnes for at regjeringen årlig skal vurdere om skatteandelen skal økes eller skatteutjevningen svekkes. Slike endringer vil medføre større forskjeller mellom kommunene. Unio vil derfor advare mot slike framtidige endringer.

Til tross for betydelige innvendinger i høringsrunden mot forslagene til endringer i inntektssystemet, har regjeringen opprettholdt hovedtrekkene og prinsippene i det opprinnelige forslaget. I stedet for å videreutvikle inntektssystemet for å skape et mer likeverdig tjenestetilbud, mener Unio at regjeringen bruker inntektssystemet for å presse gjennom kommunesammenslåinger.

Unio vil derfor nok en gang understreke at frivillighetsprinsippet knyttet til kommunesammenslåinger må ligge fast. I den grad en skal legge til rette for endringer i kommunestrukturen, må det brukes andre virkemidler enn å tilby kommuner som velger å forbli små, trangere økonomiske kår.

Inntektssystemets primære funksjon er å legge til rette for at alle innbyggerne skal motta likeverdige tjenestetilbud uavhengig av bosted. Beregninger publisert av departementet viser at de foreslåtte endringene i basistilskuddet og de regionpolitiske tilskuddene vil ha en betydelig omfordelingseffekt mellom kommunene.

Unio savner en grundig analyse av hvordan de foreslåtte endringene vil påvirke kommunenes mulighet til å gi et likeverdig tjenestetilbud. Det er også uheldig at ikke et bredt sammensatt offentlig utvalg har foretatt en gjennomgang av inntektssystemet i forkant av regjeringens forslag. Slike utvalg skaper større legitimitet for endringer, samtidig som forslagene i større grad kunne gjennomgått en grundig konsekvensutredning.

Unio viser til regjeringens forslag til overgangsordninger knyttet til eventuelle kommunesammenslåinger. Det er svært knappe tidsfrister for å få de antatt økonomisk mest gunstige rammevilkårene. Unio mener at de knappe tidsfristene kan redusere mulighetene for en bred og åpen debatt og svekke den lokaldemokratiske forankringen av reformen. Det er

grunn til å minne om at de økonomiske rammevilkårene for kommunene er styrende for kvaliteten på tjenestene innbyggerne i kommunen mottar. Unio mener det er problematisk at innbyggere som bor i kommuner som bruker noe lenger tid på å vedta en eventuell kommunesammenslåing, skal straffes økonomisk sammenliknet med kommuner som vedtok sammenslåing noen måneder tidligere. Regjeringen bør derfor vurdere om fristen for å melde fra om kommunesammenslåing skal forlenges.

Utdanning og forskning

Barnehagen

Unio er positive til at regjeringen nå legger fram forslag som fra barnehageåret 2016-17 vil gjøre det mulig for kommunene å tilby gratis kjernetid i barnehagene til 2- og 3-åringer som har fått opphold i Norge. Samtidig vil vi minne om at FNs barnekonvensjon gir alle barn rett til utdanning, men også hvile, lek og sikkerhet. Retten til barnehageplass må derfor gjøres uavhengig av oppholdsstatus på samme måte som retten til grunnopplæring i skolen er det, slik at alle asylbarn får et tilbud om heldagsbarnehageplass.

Grunnskolen

Unio viser til ordningene med økt lærertetthet på ungdomstrinnet og tidlig innsats i skolen gjennom økt lærerinnsats på 1.-4. trinn. Det er positivt at ordningene skal evalueres. Unio mener det er viktig at midlene, også etter satsingens utløp, blir brukt på tiltak som styrker lærertettheten i grunnskolen. Disse tiltakene bør bli starten på en forpliktende nasjonal norm for lærertetthet.

Kompetanse pluss

Satsing på økt kompetanse gjennom program som Basiskompetanse i arbeidslivet kan gi viktige bidrag både til kompetanseheving for den enkelte og til omstilling innenfor næringer som nå opplever økende arbeidsledighet. Unio støtter derfor forslaget om å styrke BKA – eller *Kompetanse + arbeid* som regjeringen foreslår å kalle programmet – med 15 mill. kroner.

I Unios innspill til integreringsmeldingen viste vi til at det bør legges til rette for at flere arbeidsplasser kan benytte seg av de mulighetene BKA gir for å finansiere og organisere norskopplæring for ansatte med flyktningebakgrunn. Det er positivt at dette nå følges opp med økte bevilgninger til *Kompetanse + frivillighet*.

Høyere utdanning

I forbindelse med de store strukturendringene (SAKS-prosessene) i universitets- og høyskolesektoren påløper det institusjonene ekstraordinære utgifter. Det er urovekkende at regjeringen nå foreslår å kutte 12 mill. kroner i midlene til gjennomføring av strukturen reformen.

Sammenslåingene i universitets- og høyskolesektoren er kompliserte og ressurskrevende. For at fusjonene ikke skal gå ut over den faglige aktiviteten, må institusjonenes faktiske kostnader forbundet med fusjons- og omstillingsprosessene dekkes. Slik situasjonen er nå, er fusjonene

langt fra fullfinansierte og Unio mener det foreslåtte kuttet både vil ramme forskningsaktiviteten og oppfølgingen av studentene.

Studieplasser

Samtidig som arbeidsledigheten stiger, opplever vi tidenes høyeste søkertall til høyere utdanning. Mer enn 132 000 personer har i vår søkt om å studere viser tall fra Samordna opptak. Samtidig vet vi at etter suppleringsopptaket i 2015 var det fortsatt ca. 15 prosent av de kvalifiserte søkerne som stod uten studieplass. På den bakgrunn er det rimelig å stille spørsmål ved at regjeringen ikke har funnet rom for nye studieplasser i revidert budsjett.

Unio mener det er positivt at regjeringen har funnet midler til opprettelse av 160 studieplasser til praktisk pedagogisk utdanning (PPU) ved institusjonene på Vestlandet. Midlene er omdisponert fra posten til utdanningsstipend for ansatte i undervisningsstillinger uten godkjent lærerutdanning pga mindreforbruk på denne posten. I den grad dette mindreforbruket skyldes manglende søkning til ordningen, finner Unio det bekymringsfullt. Det er alt for mange ansatte i undervisningsstillinger som ikke har tilstrekkelig med pedagogisk kompetanse. Regjeringen bør vurdere om ordningen er attraktiv nok og hvorfor antallet søknader ser ut til å være relativt lavt.

Mer til bygg

Det har i flere år vært kjent at det er et stort behov for nybygg og oppgradering i universitets- og høyskolesektoren. Senest i desember 2012 viste en rapport fra Riksrevisjonen til dette. Flere institusjoner venter på viktige bygg og oppgraderinger, som vil bety mye for både ansatte og studenter. Unio mener det er rom for å investere mer i både oppgradering og nybygg.

Forskning

Forskningssatsinger er en viktig del av tiltakspakken mot arbeidsledighet. Den største satsingen på 50 mill. kroner går til en økning av petroleumsprogrammet Demo 2000. Regjeringen foreslår også å øke bevilgningen til de regionale forskningsfondene på Sør- og Vestlandet. I tillegg kommer blant annet 20 mill. kroner til nytt forskningsfartøy, og 16 mill. kroner til modernisering av utstyrsparken ved universiteter og høyskoler på Sør- og Vestlandet. Det er positivt at regjeringen styrker forskningen.

Unio etterlyser allikevel en større bredde i den styrkede forskningssatsingen. Petroleumssektoren er viktig for Norge, men veien til omstilling må også gå gjennom økt forskningsinnsats på andre felt.

Studiestøtten

En god studiefinansiering er en viktig forutsetning for å sikre bedre sosial mobilitet, god studieprogresjon og minst mulig frafall i høyere utdanning. Norge er tjent med at studenter fullfører på normert tid og kommer ut i jobb for å bidra med sin kompetanse i samfunnet. Unio har derfor lenge ment at studiestøtten bør økes til minimum 1,5 G og utvides til 11 måneder. Det er positivt at regjeringen nå legger fram en plan for opptrapping til 11 måneders studiestøtte.

Vennlig hilsen
Unio

Ragnhild Lied
Leder

Erik Orskaug
Sjeføkonom

Kopi:

Arbeids- og sosialkomiteen
Familie- og kulturkomiteen
Helse- og omsorgskomiteen
Justiskomiteen
Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen
Parlamentariske ledere
Partigruppene på Stortinget
Regjeringen

Unio har 340.000 medlemmer: lærere, lektorer, førskolelærere, sykepleiere, forskere, politi, prester, fysioterapeuter, ergoterapeuter, diakoner, skatterevisorer, konsulenter, ledere, radiografer og maskinister

Unio vil sikre og videreutvikle velferdsstaten og samfunnets fellesverdier :
sikre full sysselsetting : øke forskningen : kjempe mot offentlig fattigdom og
privatisering av sentrale offentlige tjenester : øke verdsettingen av
utdanningsgrupper i offentlig sektor : sikre gode trygde- og
pensjonsordninger

Unio

UTDANNINGS
FORBUNDET

**FORSKER
FORBUNDET**

POLITIETS
FELLESFORBUND

 Presteforeningen

ergoterapeutene

 **AKADEMIKER
FORBUNDET**

 Det Norske Diakonforbund
The Norwegian Association of Deacons

Skatterevisorenes
Forening